

OSZUKANIE (93) *sb n*

o oraz a jasne, e pochylone.

sg *N* oszukanié (30); -é (5), -(e) (25). ◇ *G* oszukaniå (30); -å (28), -(a) (2). ◇ *D* oszukaniu (9). ◇ *A* oszukani(e) (7). ◇ *I* oszukanim (5) *SeklKat*, *KrowObr*, *SkarŻyw*, *WujNT*, *SkarKazSej*, oszukaniem (3) *GórnDworz*, *WujJudConf*, *SarnStat*; ~ -ém (1), -(e)m (2). ◇ *L* oszukaniu (2). ◇ *pl N* oszukaniå (4). ◇ *A* oszukaniå (2); -å (1), -(a) (1). ◇ *L* oszukaniåch (1).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVII(XVIII) w. s.v. oszukać*.

Świadome, podstępne wprowadzenie w błąd, nieuczciwe zadziałanie na czyjåś szkodę moralną lub materialną; zakpienie, zażartowanie z kogoś; *fallacia BartBydg*, *Mącz*, *Calep*, *Vulg*, *Cn*; *impostura Mącz*, *Modrz*, *Calep*, *Cn*; *circumventio Mącz*, *Calep*, *JanStat*; *fraudatio*, *fraus*, *fmstratio Calep*, *Cn*; *dolus Vulg*, *JanStat*, *Cn*; *circumscriptio Mącz*, *Cn*; *deceptio BartBydg*; *manticulatio*, *praestigiae Mącz*; *pellacia*, *pellax Calep*; *captio*, *fraudentia*, *fucus*, *perfolia*, *techna Cn* (93) : *Fallacia*, *deceptio*, *oszhukanye BartBydg* 55b, 60b; *BielKron* 353v *marg*; Niewiem co to zá mądrość/ iabym rzekł iż tho iest oszukanie/ á podchodzić tym łpołobem ludzye/ nie przyłtoi człowiekowi pocźciwemu. *GórnDworz* N5; także y owego oszukaniem w.m. nie názowiełz/ kiedy dobry złotnik/ wziåwłzy Rubin/ kthory łycz był piękny/ ofådå foremnå/ folgå/ przyłtrychnieniem/ łmelczem/ vcźyni gi dobrze czudnieyłzy *GórnDworz* N5v, N5 [2 r.]; *ModrzBaz* 86v; *SkarŻyw* 328; *CzechEp* 204; *Fuco* – Fałłzuię, farbuię dla oszukaniå. *Calep* 438b, 200a, 406a, 434a [2 r.], 438a, 513a, 769b; *WujNT Hebr* 3/13, s. 812 *marg*; Zapilzy ku oszukaniu czyiemu vcźynioné, iåko máiå bydz dowodzoné. *SarnStat* 760; A ma łie dźiåć włzyłtko bez oszukania. *SarnStat* 1270, 142, 399, 684, 689, 760, 1241, 1294 [2 r.]; A włżåkźe te włzyłtkie rzeczy záłiådłzy ná oszukaniu/ y grzełżå contra łułtitiåm *KlonWor ded* **2.

oszukiwanie kogo, czego (20): aby łłfukiwanie łpołolitego dobra niebelo. *ConPiotr* 32v; *SeklKat* M4; *GroicPorz* kk3v, 11, mm3v; *KrowObr* 241v; *Circumscriptio adolescentium*, Oszukiwanie młodźieńców. *Mącz* 374d; *WujJudConf* 204v; Cokolwiek łię dźieie/ bådź łłowy/ bådź łołtåwå/ bådź łrugnieniem/ bådź iåkim łnzym łpołobem dla oszukania kogo [*fallendi alicuius causa*]/ że to włzyłtko miedzy wådy ma być pocźytano. *ModrzBaz* 86v, 86v, 94; Gdzie łesli łołobå y łmåk chlebowy ginie/ łewna rzecz łest iż tåm łiåłå Boźego nie målz/ y łest łczżere bålwochwålłtwo/ y chorych oszukanie. *SkarJedn* 346; *CzechEp* 38, 205, 206; *LatHar* +++2; *SkarKaz* 519a; ktorzy [*ludzie źli*] łołmåkowawłzy łobie *interregna*, w ktorzy mogli o krolełtwo tårgowåć/ y łoźyłtkow łwoich/ z oszukania miłey oyczyzny y łozerwånia łey/ łzukåć/ łełczce nie łrełłtåiå *SkarKazSej* 659a, 701a, 705b *marg*.

oszukiwanie w czym (2): *GroicPorz* f4; vłciłnienie vbogich y łirot: å nåkoniec łobotników nåiętych w zapłåćie oszukanie. *LatHar* +++2.

W łołåczeniåch szeregowych (19): Dobrym łbyczåiem gdi tak łoźådåmy dobra łliznego nålżego krom zadnego oszukania/ zdrady/ y łkody łego. *SeklKat* M4; *GroicPorz* kk3v; *Praestigiae*, *Zmamienie* [...] yåko kuglarze y czarnozięźnici cziniå. *Methaph*. Zdrådi/ oszukiwanie łodełcie. *Mącz* 319a, 208d, 311a, 482c; Zdråde/ oszukiwanie/ zbyłtne łicie/ łbźårłtwo/ włzeteczeńłtwå/ y włzelåkå niemierność zá łochwåłę łobie mamy. *ModrzBaz* 56; *CzechEp* 143; *Paprup* Kv; O łwiecie: o łtårånia: Gólłodo złołci/ zdrał/ oszukania. *GrabowSet* I3v; *OrzJan* 86; Åbowiem nåłołminånie nålże nie było z oszukania/ åni z nieczyłłtołci/ åni w zdrałdzie *WujNT* 1.*Thess* 2/3; A záłię dla

nieśprawności/ krzywd/ potwarzy/ y rozmaitych zrad ábo ofszukania/ bywają kroleństwa z narodu ná narod przenożone. *PowodPr* 64, 66; *SkarKaz* 241b; Prořtoty y řzczerości między ludźmi nie mářz/ zrad y ofszukania y pokryości peřno *SkarKazSej* 675b; A kto wyliczy nářze potwarzy y práwá/ w pozwách/ y zdrády w řprawách/ y w řadách/ y ofszukania/ y obřudności/ y pokryości między námi? *SkarKazSej* 705a; Nie wřlyřzyřz tám nigdy by chwalono cnotę/ Abo řprawę wćziwą: bo tám [u łotrów] trudno o tę. Ale chwałá řzálbierřtwo/ řez y ofszukanie/ Do niecnoty podniátę y teř ponukanie. *KlonWor* 8, 70.

Wyrażenia: »chytre oszukanie« (1): Astutia fallatia, Chytre ofszukanie. *Mącz* [18]c.

»jawne oszukanie« (1): kto rořprařza ná nędznych wřpomożenie/ řkárbi řobie wniebie/ y lichwi Bogu: iefli to nieiefł iáwne ofszukanie? *Skarřyw* 102.

»oszukanie przyjacielskie« (1): Y powiedam iż żárt/ ábo kuřřztowna pořługá nic inego nie iefł/ iedno iákief ofszukanie przyjacielfkie/ w rzeczy áni řzkodliwey/ áni obrářliwey: á iefli czo/ tedy nie bárzo. *GórnDworz* S3v.

bibl. »skutek (albo moc) oszukania« = *działanie błędu* (5): Bo ony co iuř od Antychriřta wćiekáć myřliłi ten řkutek ofszukania y záhámował/ y w błędźiech řtwierdził. *BudNT przedm* a3v, *przedm* a3v [3 r.]; Dla tego pořle im Bog řkutek ofszukania/ áby wierzyli kłámřtwu [*Ideo mittet illis Deus operationem erroris, ut credant mendacio*]: iżby byli ofřdzeni wřzyřcy ktorzy nie wwierzyli prawdźie/ ále przyřwolili ná niepráwoř *WujNT* 2.*Thess* 2/11.

»oszukanie řłowki (I)« (1): Pellax – Ofszukanie łagodnie řłowki. *Calep* 769b.

»szczyre oszukanie« (1): Ktemu zapiry/ obligácie/ wárunki/ ktore vřząd zá prawdźiwe do křiąg przyimuie/ řá řzczyre ofszukania. *PowodPr* 65.

»zdradliwe oszukanie« (1): [*ustawili je mieczem karać*] niemniey dla niezliczonych złych rzeczy/ ktore s tąd pochodzą/ to iefł [...] zdradliwe ofszukania prawdźiwych dziedźicow/ porubřtwá/ nierządy/ y innych wiele złych rzeczy *GroicPorz* kk3v.

Szeregi: »oszukanie, (a, i) chytróř« [*szyk* 2:2] (4): *GroicPorz* mm3v; *CzechEp* 117; Abyřmy więcey nie byli dziećmi/ kořlyřzácymi řię/ y chwieięcymi/ kářdym wiátrem náuki przez ludzkie ofszukanie/ przez chytróř/ ku podeřciu błędem *NiemObr* 44; rozumieiac owas ze iego chitrořci y ofszukania niebatzicie *PapřUp* K.

»fářz (a. fářzowanie) a (i, abo) oszukanie« (5): Aby fářz á ofszukanie w niwczem nie było *GroicPorz* f4; IZ niekárnoř wielka dáłá ludźiom řkłonny m do złęgo/ ku dopuřczeniu fářzów y ofszukaniu [*ad falsitates et collusiones JanStat* 44] řmiałoř *SarnStat* 761, 570; *PowodPr* 63; Nie odkrył řię fářz y ofszukanie Rzymřkich břkupow przez ták długi czas? *SkarKaz* 550a. [*Ponadto w połączeniach szeregowych* 2 r.]

»szatańskie igrzysko i oszukanie« (1): Rozumiemy tákowe okázowanie być řzátáńřkiem igrzyřkiem y ofszukaniem ludźi *WujřudConf* 204v.

»oszukanie i omyłnoř« (1): A tym więřzy iefł ich [*tych, co oszukuję*] grzech/ że Kupcy z ich ofszukania y z omyłności przyřzynę wźiawřzy/ z wielką řzkodą mieyřcką/ wřzyřtki rzeczy drożey przedáią *KuczbKat* 330.

»podeście a oszukanie« (1): Sophisticus, Chytry/ obojętny/ wykrętny ku podeściu á ofzukaniu. *Mącz* 402c. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 3 r.*]

»oszukanie i szkoda« (2): *SeklKat* M4; A też pośpolicie táka świecka mądrość/ wżytek fwoy dowcip dobr tych świeckich doftaiąc/ ná ofzukanie y ná fzkody ludzkie obraca. *SkarKazSej* 658b.

»śmiech a oszukanie« (1): iefli iákie cudo wyrzyfz/ ábo ftrách ná cię pádnie/ nie boy fię/ á niezegnay fię krzyżem: bo krzyfz nic niepomozę/ ieft tylo śmiech/ á ofzukanie Chrześciánfkie. *SkarŻyw* 171.

»bez winy i bez oszukania« (1): iż fye tho bes winy iego y bes żadnego ofzukania sftáło. *GroicPorz* r2.

»oszukanie i zdrada« (2): ktora pánowanie fwoie vmocniła [...] fálfzywymi wykłady piím Świętych/ ofzukanim y zdrádą/ ludzi proftych *KrowObr* 241v; Chcemy y obiecuiemy ie [*pograniczne kraje królestwa*] bez ofzukania y zdrády [*sine dolo et fraude JanStat* 4] [...] wedle możności náfzény y máiętności zgodnie bronić. *SarnStat* 5. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 15 r.*]

Synonimy: *falsz, matactwo, nieszczerosc, obłudność, okłamanie, omamienie, omylenie, omylnosc, oszydzenie, podeście, pokrytość, zawiedzenie, zdrada, zdradliwość, zwodztwo.*

Cf **OSZUKAĆ**, [**OSZUKAŁOŚĆ**], **OSZUSTWO**